

Q. HORATHII FLACCI
EPISTOLARVM,

LIBER PRIMVS.

EPISTOLA I.

AD MECOENATEM.

So, omiſſis verſibus Lyricis, totum eſſe in Phiſoſo-
phia perdiſcenda, quæ tranare cupiditates, &
omnia virtuti poſthabere docet.

Primâ dicte mihi, ſummâ dicende Camanâ,
Spectatum ſatis, & donatum jam rude quaris
Mecœnas, iterum antiquo me includere ludo.

Primâ Camanâ. Primis meis
verſibus, in principio Lyrico-
rum Carminum. Prima enim
Ode libri primi Mecœnati inſ-
cribitur, itemque aliæ non-
nullæ.

Summâ Camanâ. In ultimis
meis ſcriptis, in his epiſtolis.

Spectatum. Probatum, & co-
gnitum, notæ eruditionis, &
famæ.

Donatum rude. Emeritum.
Rudis erat virga, ſeu bacillum

lignum impolitum: id gla-
diatoribus dabatur, qui vaca-
tionem, & quaſi miſſionem
obtinebât ab arte gladiatoria,
poſt annos certos in ea cõſum-
ptos; ſic ut ad certandum in
arena cogi non poſſent. Sæpè
tamen in arenâ revocabantur,
populo poſtulante.

Quæris. Contendis, cupis.
Antiquo, &c. Me ad priſti-
nam artem, ad ſcribendos ver-
ſus Lyricos revocare. Ludus
(ur

Non eadem eſt ætas, non mens. Vejanus, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet additus agro,
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.

Eſt mihi purgatam crebrò qui perſonet aurem;
Solue ſeneſcentem maturè ſanus equum, ne

(tu hîc ſumitur) erat locus, in
quo ſe gladiatores excerebât,
& arma tractare docebantur.
Metaphoricè ſignificatur Poë-
ſis Lyrica, palæſtra Poëtica.

Vejanus. Gladiator celebris.
Ejus exemplo probat ſibi jam
à Poëſi abſtinendum eſſe. Ille,
jam ſenior, & multis periculis
perfunctus, rectè artem depo-
ſuit, & in ortum villæ ruti-
cæ ſe abdidit: cur mihi non idem
concedatur?

Herculis, &c. Ad templi
Herculei valvas. Qui depone-
bant artem aliquâ, ejus inſtru-
menta Diis ſuspendebant, iis
maximè, qui ejuſdè eſſent præ-
ſides. Colebant autem Gladia-
tores Herculem, ſua olim for-
titudine, & robore inſeclitum.

Exoret, &c. Ne ſi arma, jam
ſenior, & eſtæus capiat, ſup-
plex à populo vitam deprece-
tur in extrema parte arenæ, in
quam retrocedere coactus ſit,
ab amulo ſuo victus, & jam
enecandus. Vel ſi Horatium
comparare cum ignavo gladia-
tore pudet; ne victor ſæpius
miſſionem à populo petere co-

gatur: gladiatoribus enim in
arenam ſemel ingreſſis, licet
emeritis, non licebat niſi an-
nuente populo diſcedere.

Extremâ arenâ. Arena ſolum
erat, in quo gladiatores dimi-
cabant, ita dictum, quia con-
ſtitutum erat arenâ, ut ſarculis
verſari, & renovari facilè poſ-
ſet imbutum ſanguine gladia-
torum: in extremam ejus par-
tem ſecedebant miſſionem pe-
tituri.

Eſt mihi, &c. Audire mihi
videor aliquem, qui me non
invitum ſic admonet: ò Hora-
ti, equus ſeneſcens maturè ſol-
vendus eſt, à curru. Sententia
eſt: quemadmodum equus ve-
tulus curram in circo non bel-
lè trahit; ſic ego, jam ſenior,
verſiculos minus commodè, ac
decenter facio.

Purgatam. Docilem, atten-
tam.

Perſonet aurem. Per aurem
ſonet.

Solve. A curru ſe junge, &
remove.

Sanus. Si ſapis.

*Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque, & versus, & cetera ludrica pono:
Quid verum, atque decens, curo, & rogo, & omnia
in hoc sum:*

*Condo, & compono, quae mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter;
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis, sio, & merfor civilibus undis,*

Peccet. Corruat, tardius eat.
Ilia ducat. Aegre anhelitum
ducit, ut equi senes, & fatigati
solent.

Omnis, &c. Id unum studeo,
& cogito.

Condo, &c. In animo recedo,
& mecum meditor ea, quibus
utar in loco, ad vitam recte
institueadam, ad meos mores
componendos. Vox condendi
proprie ad fructus pertinet,
qui extremo autumno colliguntur,
& servantur.

Quo me duce, &c. Quem
Philosophiae auctorem, quam
Philosophorum sectam, & quasi
familiam amplectar. Lar autem
est Deus domesticus, quo
namine appellat eum, quem in
Philosophia ducem sequeretur,
v. g. Epicurum, Aristippum,
vel, domum, & familiam
Philosophorum, in quam se ascribi
veller. Lar enim pro ipsa
domo saepe sumitur.

Nullius, &c. Nulli certo

Philosopho, vel Philosophiae
deditus, & obstrictus, deferor,
ad eos accedo, non tanquam
civis, aut domesticus, sed tanquam
hospes, & externus, ad
quoscumque me aut ratio temporum,
aut impetus animi tanquam
tempestas, rapit. Proprie
milites in verba ducis, seu
Imperatoris, jurare dicuntur, cum
sacramento se obligant. Porro,
addictus jurare. Graeco more
dicitur, pro *Addictus ad Jurandum.*
Addicti proprie dicebantur
debitores, qui, cum damnati
iudicatum solvere non possent,
creditoribus in servitutum
dedebantur.

Nunc agilis, &c. Nunc im-
miscuo me rebus gerendis, &
in civium negotia me interpono.
Inter Philosophos veteres,
nonnulli, ut Stoici, & Peripatetici,
putabant, sapientem posse
se Remp. administrare, & in
undis civilibus, in hoc Reip.
veluti mari navigare, ubi se-
di-

*Virtutis vera custos, rigidusque satellites;
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, subjungere conor.
Ut nox longa quibus somnum aufert cura, diesque
Longa videtur opus debentibus, ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda stant, ingrataque tempora, quae spem
Consiliumque morantur agendi graviter id, quod
Equè pauperibus prodest, locupletibus aequè
Aequè neglectum pueris, senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam, solerque elementis.*

ditiones crebro, tanquam pro-
cellae, oriuntur, &c. Alii nega-
bant; & otium, ac vitae tran-
quillitatem sectabantur, cetera,
praeter seipos, negligentes, &
ita sibi, ut aiebant, res subji-
cere, non se rebus tradere, &
subjungere, ab iis non pende-
re, sed eas infra se quasi posi-
tas habere conabantur: ut A-
ristippus, Epicurus, &c.

Virtutis. Stoici summum bo-
num in virtute, & honestate
ponebant, voluptates repudia-
bant, &c. Vnde satellites rigidi
virtutis, ut regine cujusdam
hic vocantur.

Aristippi. De eo vide Sat. 3.
lib. 2. & Epist. 17. hujus libri.
Sensum abripior mea sponte ad
Aristippi effata, otium sector:
negotiorum dominus esse con-
nor, non servus.

Opus debentibus. Mercena-
riis, qui ad certum opus faci-

endum conducti sunt.

Id quod, &c. Studium sapien-
tiae intelligit.

Restat, &c. Confecto jam,
ac decurso prope modum vitae
spatio, id unum faciendum mi-
hi restat, ut elementis Philo-
sophiae, & rudibus saltem, ac
obviis praeceptis regam vitam
meam, mores componam. Etsi
enim non possim attingere per-
fectam Philosophiae cognitio-
nem, tamen non est inutile ejus
praeceptis animum imbueri, &
excolere. Sic, etsi non possit
aliquis tantum nitri, & contem-
dere oculorum acie, quantum
Lynceus, tamen non idcirco
contemnat, & nolit ungi ali-
quo collyrio, si lippus sit: nec
nolit, id est, & libenter velit
chiragram à manibus pellere,
quamvis desperet se habiturum
membra tam robusta, quam
habuit Glyco, gladiator ille

Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
 Nodosâ corpus nolis prohibere chiraagrâ.
 Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.
 Feruet avaritia, miseroque cuspide pectus?
 Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis, & magnam morbi deponere partem
 Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
 Ter purè l. cto poterunt recreare libello.

Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
 Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
 Si modo cultura patientem commodet aurem.

Virtus est vitium fugere; & sapientia prima,
 robustissimus.

Lynceus. Vnus Argonautarum, qui dicitur oculos habuisse perspicacissimos; ita ut etiam ea, quæ apud Inferos gererentur, conspiceret.

Nodosâ. Quia in digitorum articulis intumescens humor, quosdam quasi nodos efficit, quibus eos constringit.

Est quodam, &c. Est, licet ad aliquam doctrinæ, virtutisque perfectionem prodire, & provchi: si, id est, etsi non liceat ulterius, nempe, ad summam ejus absolutionem, & quasi apicem pervenire.

Voces. Intelligi rectè possunt voces magicæ, & cantiones, quibus morbos putabant sanari. Illis philosophiæ præcepta comparat.

Piacula. Erant apud Romanos, ea omnia, quibus expiabant, id est, purgabant, & piû ex impio reddebant hominè, vel locum aliquem, ut preces, sacrificia, &c. Philosophia stultos, & impios vitius, & erroribus liberat.

Purè. Quasi sacrum esset Philosophiæ studium; ac sacra omnia non nisi à putis, & integris, castè, ac reverenter tractanda.

Recreare. Sanare.

Ferus, Agrestis, ferox: sumitur ea vox, & translatio à feris, & belluis, quæ mitescunt, & cicurantur disciplina quadam, & culturâ.

Virtus est, &c. Prima pars virtutis est, primus quasi ad eam gradus est, fugere vitia; ini-

Stultitiâ caruisse. Vides, quæ maxima credis,
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
 Quanto devites animi, capitisque labore?
 Impiger extremos curris mercator ad Indos,
 Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes,
 Ne cures ea, quæ stultè miraris, & optas,
 Discere, & audire, & meliori credere non vis?
 Quis circum pagos, & circum compita pugnaæ,
 Magna coronari convennat Olympia, cui sses,
 Cui sit conditio dulcis sine pulvere palma?
 Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.

initium sapientiæ est, stultitiam exuere.

Stultitiâ. In eo positam præcipuè docet, si pluri inania bona faciamus quam virtutè; si putemus ea mala esse, quæ non sunt.

Censum. Opes.

Repulsam. Cùm is, qui honores perit, repellitur.

Per ignes. Aestuofas plagas, vel metaphoricè, per media pericula.

Ne cures ea, &c. Ordo est, non vis discere, & audire præcepta Philosophiæ, quibus docearis ea non curare, ea negligere, quæ opas: fugis, & arces omni conatu inopiam, repulsam, &c. ignorantiam verò, stultitiam, &c. non fugis, non emendas studio Philosophiæ.

Quis, &c. Quis est, qui cùm sæpe pugnaverit in pagis, & in compitis, ibique coronatus

fuert, nolit coronari in ludis Olympicis, totius Græciæ celeberrimo conventu celebrari solitis, si sperat, ea se conditio- ne dimicaturum, ut dulcem palmam, victoriamque, sine pulvere, id est, sine labore consequatur? Hujus loci Sententia est: tu leve lucrum, opes, honores; ut vilem coronam magno periculo quaris; & virtutem, quæ illis omnibus potior est, & intar cororæ Olympicæ, non quaris, quam vis eam facile obtinere possis. Cur vitia, & cupiditates malas non fugis? quod sine pulvere, id est, facile fieri potest, excolendo mentem Philosophiæ præcepis.

Coronari Olympia. Græca locutio: id est, per Olympia, inter Olympiæ certamina: quoniam hæc essent; Vide r. Odem, lib. r. & alias passim.

O cives, cives, quærenda pecunia primum est;
 Virtus post nummos: hac Janus summus ab imo
 Perdocet, hæc rescinunt juvenes dictata, senesque
 Lavo suspensi loculos, tabulamque lacerto.
 Si quadringentis sex, septem millia desunt,
 Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidesque;
 Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, ajunt,
 Si rectè facies. Hic murus æneus esto,
 Nil conscire sibi, nullâ palle scere culpâ.

O cives. Vulgi vox: ita lo-
 quebatem populum Horatius
 inducit.

Virtus, &c. Subaudi, quæ-
 renda est.

Janus summus. Qui sunt in
 Jani vico. Vide Sat. 3. lib. 2.

Rescunt. Sæpè canunt.

Dictata. Præcepta, nœnias,
 effata.

Lavo, &c. Habentes locu-
 los, id est, sacculum, in quo
 sunt calculi ad numerandum,
 & tabulam, seu alycum, pla-
 gularum ligneam, in qua nume-
 rent, vel in qua scripserint no-
 mina debitorum, fœneratiuâ
 pecuniam, &c. suspensam bra-
 chio sinistro. Sat. 6. lib. 1.

Si quadringentis, &c. Si sex
 aut septem millia sestertiûm
 desunt tibi, quominus habeas
 quadringenta millia sestertiu-
 m, (qui census Equitû erat,
 seu pecunia proventus annui,
 illis necessaria, qui Romanos
 inter Equites numerari vellēs,

ab Othone quodâ Roscio Tri-
 buno plebis definita: quæ sum-
 ma est librarum Gallicarum
 40000. responderique decem
 millibus scutatorum Roma-
 norum) & si animo, id est, for-
 titudine, & morum probitate,
 eloquentiâ, fide non careas,
 tamen in plebe semper jace-
 bis, & in ordine civium infi-
 mo. Quod quàm sit iniquè cõ-
 paratum, vel ipsi pueri docent,
 qui, cum ludunt, ita suos so-
 cios alloquuntur, Rex eris, id
 est, omnium primus, si omniû
 optimè luseris.

Hic murus, &c. Omisâ pe-
 cuniæ congerendæ eurâ, unam
 virtutem sectare: in hac una
 re totius vitæ tuæ præsidium
 pone, ut nullius flagitii tibi sis
 conscius: hæc tua sit arx, hoc
 propugnaculum contra omnes
 fortunæ impetus, ut nullâ sce-
 leris ullius conscientiam sus-
 cipias, nihil admittas, quo me-
 ritò erubescas, & palleas.

Rose

Roscia, dic, sodes, melior lex an puerorum
 Nœnia, quæ regnum rectè facientibus offert,
 Et maribus Curii, & decantata Camillis?
 Isne tibi melius suadet, qui ut rem facias, rem,
 Si possis rectè: si non, quocumque mod. rem,
 Ut propius spectes lacrymosa poemata Pappi,
 An qui fortuna te respondere superba
 Liberum, & erectum præsens hortatur, & optat?
 Quod si me populus Romanus forte roget, cur
 Non, ut porticibus, sic judiciis fruatur iisdem,
 Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit?
 Olim quod vulpes agro cauta leoni
 Respondit, referam: quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrosum.

Roscia, &c. Amabo te: an
 lex Roscia, quæ aditum in E-
 questrem ordinem illi aperit,
 cui sunt quadringenta, melior
 est quàm illa puerorum luden-
 tium nœnia, id est, formula, &
 cantilena, quæ Reges eos fore
 clamitat, qui rectè fecerint,
 olim à Curii illis, & Camillis
 usurpara, qui dignitates, &
 imperia optimis deferebant?

Maribus. Generosis.

Curii. Vide lib. 1. Od. 11.

Camillis. Vide Od. 11. lib. 1.

Rem facias. Opes colligas.

Rectè. Honestis artibus.

Ut propius, &c. Ut, cum di-
 tior factus fueris, in primis
 subselliis locum habeas. Sena-
 tores, & Equites, in primis
 Theatri ordinibus sedebant.

Lacrymosa, &c. Tragedias,

à Pappo compositas. Tragedi-
 a dix ad sciendam ferè commi-
 serationem, & lacrymas cõ-
 paratæ sunt.

An qui, &c. An ille tibi re-
 ctiùs suadet, qui te hortatur
 fortunæ casus erecto animo
 tolerare, &c.

Respondere. Resistere.

Erectum. Fortem, genero-
 sum.

Præsens. Dexter, opportu-
 nus.

Non ut, &c. Cur non aliis
 in locis, quàm ille, spatier, &
 ambulem; at alio, quàm ille,
 modo judicem de rebus, cur
 iisdem utar porticibus, non
 iisdem judiciis.

Omnia, &c. Ferarum quæ
 ad tuam speluncam veniunt,
 video vestigia; & pedum no-
 tas,

*Bellua multorum es capicum: nam quid sequar aut quæ?
Pars hominum gestit conducere publica; sunt qui
Crustis, & pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque senes, quos in vi varia mittant.
Multis occulto crescit res fanore. Verùm
Esto aliis alios rebus, studiisque teneris:
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Bajis pralucet amaris,
Si dixit dives; locus, & mare sentit amorem.*

tas, ita inaratas terræ, ut illas quidem ad te iisse, nullas reddisse appareat, quia sunt à te devorata. Id innuit Horatius, nullum sibi fore à vitis, quibus laborat populus, regressū, & reditū, si semel trita illam, & corruptam vivendi cum populo, sentiēdi que viam ingressus fuerit: hanc esse causam, ait, cur à populo dissentiat.

Bellua, &c. Tu es instar belluæ multis capitibus præditæ: tot sententiæ, opinioniones, ac studia sunt, quot homines.

Sequar. Probem, amplectar.

Conducere publica. Opera publica, v. g. pontes faciendos, colligenda vectigalia, certo pretio cōstitutis, in se recipere.

Crustis. Vilibus munusculis. Legitur etiam, *frustis.* Crustula porro sunt dulciaria quælibet, cupediæ, &c.

Venentur. Earum hæreditatem aucupentur.

Excipiantque, &c. Verbum est

intiduis accommodatum. Sententia est: qui senes orbos calidè sic deliniant, ut eos compositis obsequiis capiant, ac eorum hæreditatem certis artibus consequantur, quemadmodū pisces hamo capiuntur, & in vivaria (loca servandis piscibus captis idonea) mittuntur, ita ut effugere nequeant.

Res. Pecunia.

Verùm, &c. Sed esto sanè, aliud aliis placeat: non id miror in tanta hominum multitudine, tanta varietate studiorum, ac voluntatum. Sed quis credat, eundem hominem in horas mutari, & modò hoc, modò illud probare?

Bajis pralucet. Præferendus est: nempe ad ædificandam domum. Bajæ, urbs est Campaniæ, ad sinum Puteolanū: prope hanc est lacus Lucrinus.

Sentit, &c. Exilit, & gaudet spe magnificæ domus in littore extruendæ.

Fe-

*Festinantis heri, cui si vitiosa lubido
Fecerit auspiciū: cras ferramenta Theanum
Tolletis fabri: lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil calibe vita:
Si non est, jurat benè solis esse maritis.
Quo teneam, vultus mutantem Protea, nodo?
Quid pauper? ride: mutat cœnaculū; lectos,
Balnea, confores; conducto navigio aquæ
Nauseat, ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curtatus inæquali tonsore capillos*

Cui si, &c. At si herus ille, vitiosam libidinem, & instantiam suam consulens, ex ea sumat auspiciū, ut ex avium cantu, & volatu duci solet, eaque illi suadeat alibi domum ædificare: cras, inquit, ò fabri, ò architecti, &c. transportate Bajis fabrilia instrumenta Theanum, (Vrbs est Campaniæ, & à litore remotior.) De auspiciis aliàs diximus.

Lectus, &c. Vxorem duxit? Lectus genialis, lectus erat nuptialis, qui in aula, id est, domo, vel in ea domus parte, quæ atrium dicebatur, sterni, & poni Genio cōsueverat: quia Genius nativitatū hominum præsidebat.

Calibe. Sine uxore.

Benè, &c. Solos matrimonio junctos, beatos esse.

Protea. Proteus Deus marinus fuit, & Neptuni Pastor;

omnes formas induere, & in ignem, aquam, rupem, verti pro arbitrio solitus. Vide Virg. 4. Georg.

Quid, &c. Quid agunt pauperes? an sunt contentiores divitiibus?

Ride. Illorum levitatem.

Cœnacula. Cœnaculum Romanis erat superior ædium cōtignatio, quam ferè pauperes incolebant: ita dicta, quia in ea olim cœsabant etiam ipsi divites, ad auram serotinam, & frigidiorē captandam.

Nauseat, &c. Æquè fastidit, ac mutat navim conductam, &c.

Priva. Propria, & sua.

Si curtatus, &c. Si ego, habens capillos tonsos brevius à tonsore inæquali, id est, qui eos inæqualiter, & per sulcos rotonderit, occurrā tibi, risum movebo, &c.

Oca

Occurri, rides; si forte subucula pexa
 Trita subest tunica, vel si toga dissidet impar,
 Rides. Quid, mea cum pugnat sententia secum?
 Quod perit, spernit, repetit, quod nuper omisit,
 Aestuat, & vitæ disconvenit ordine toto,
 Diruit, adificat, mutat quadrata rotundis.
 Insanire putas solemnina me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A pratore dati, rerum tutela mearum
 Cum sis, & pravè sectum stomacheris ob unguentum
 De te pendentis, te respicientis amici.
 Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
 Liber honoratus, pulcher, Rex denique Regum,

Subucula. Vestis intima, indu-
 fium.

Pexa. Recenti, villosæ.

Tunica. Est vestis exterior;
 toga vestis extima.

Dissidet. Non sedet æquali-
 ter in humeris, plus hinc pen-
 det, quàm illinc.

Aestuat. Fluctuat, jactatur
 hæc, illuc, ut æstus maris.

Disconvenit. Non convenit,
 non constat sibi in tota vitæ
 ratione.

Solemnina, &c. Solemniter,
 communi hominum more:
 communi me laborare morbo
 putas; ideòque non rides, nec
 reprehendis. Solemne est, quod
 certis anni temporibus solet
 fieri: pro consueto accipi-
 tur.

Cyratoris. Dabatur ille in-

sanis à Prætorè, ut eorum cur-
 raret bona, si propinquis care-
 rent.

Ad summam. Denique, ad
 extremum. Hoc veluti axio-
 mate præcepta Philosophiæ,
 quæ tradidit hac Epistola, cõ-
 cludit.

Præcipuè. Egregiè, præcæ-
 teris.

Sanus. Sanitate summa præ-
 ditus, animi quidem semper,
 at non item corporis.

Nisi cum, &c. Stoici dice-
 bant, sapientem in gravissimis
 morbis, & cruciatibus, sanum,
 ac valentem esse: negat hoc
 Horatius jocando: concedit-
 que animi bona rectè eribui
 sapienti, non item corporis,
 quæ non sunt in nostra potesta-
 te. Pituuta est humor frigidus.

Præcipuè sanus, nisi cum pituuta molesta est.

Pituuta. Ista vox est tritum in versu, cum prima syllabæ
 syllabarum, quasi, pituuta: ista-
 ba longa sit.
 te aliter quippe non potest

EPISTOLA II.

Homerum Philosophis anteposit. Hortatur ad
 sapientiæ studium; eique à teneris ope-
 ram dandam esse monet.

Trojani belli scriptorem, maxime Lolli,
 Dum tu declamas Roma, Præneste relegit
 Quis, quid sit pulchrum, quid turpe, quid vitæ, quid non,
 Pleniùs, ac meliùs Chryssippo, & Crantore dicit.
 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
 Fabula, qua Paradis propter narratur amorem

Trojani, &c. Homerum.

Lolli. Quis Lollius fuerit,
 Vide lib. 4. Odar. Od. 8. Appa-
 ret scriptam esse hanc Epistõ-
 lam ad aliquem ex ejus filiis,
 quem tanquam juvenem Ho-
 ratius hic alloquitur: siquidem
 Lollius pater, ad quem Ode
 scripta est, Consul fuit, cum
 Horatius annum ætatis age-
 ret 44. ac proinde aut equalis
 erat Horatii, aut etiam eo se-
 nior. Quòd autem hic dicat,
 maxime Lolli, aut ea vox, ma-
 xime significat; amplissime,
 carissime; aut plures liberos
 habuit Lollius, quorum iste
 esset natu maximus.

Declamas. Versus, aut ora-
 tiones recitas, memoria, & e-
 loquentiæ excolendæ causâ.

Præneste. Vrbs est in Latio.
Pulchrum. Honestum.

Chryssippo, & Crantore. Ille
 inter Stoicos celeberrimus; hic
 inter Academicos Philosophus,
 de quibus sæpè dictum antea.
 Academicorum erat nulli rei
 assentiri. Ciceronem vide lib.
 de Finib.

Nisi, &c. Si vacat tibi audi-
 re: nisi te gravior alia mora-
 tur occupatio.

Fabula, qua, &c. Ilias Poë-
 ma compositum ab Homero
 de Ilii, seu Trojæ excidio. Por-

Græcia Barbaria lento collisa duello,
 Stultiorum Regum, & popularum continet ætus.
 Antenor cœset belli præcidere causam.
 Quid Paris? ut saluus regnet, vivatque beatus,
 Cogi posse negat. Nestor componere lites.
 Inter Peliden festinat, & inter Atriden:
 Hunc amor: irâ quidem communiter urit utrumque:
 Quidquid delirant Reges, plebuntur Achivi.

ro Epopœjæ, Comœdiæ, & Tragediæ vocantur fabulæ, quod personæ fabulantes, id est, colloquentes, in jis inducantur, sive quod multa in illis fingere, & ad ornandam actionem primariam, quæ Poëmatiss argumentum, & caput est, addere de suo Poëta possit: estque fabula propriè compositio, & cœgmentatio episodiorum, peripetiarum, &c.

Barbaria. Phrygiæ, Troadi. Græci cæteros populos, maxime Phrygas appellare Barbaros solebant.

Collisa, &c. Opposita, commissa cum ea bello. Contrita bello decennali, & confictata.

Duello. Bello. Diebant olim veteres *Duis*, pro, *bis*: bellum autem, sive duellum, duas inter oppositas partes peragitur.

Ætus. Iram, seditiones. Agamemnon præcipuè cum Achille iurgavit: adi librum 1. Iliad.

Antenor, &c. Vnus Priami filiorum, idemque prudentissimus, cœset præcidendam esse belli causam, reddendam Græcis Helenam.

Quid Paris? Subaudi, cœset, respondet. Lege Oden 13. libri 1.

Regnet. Id est, ut votorum sit compos.

Cogi. Subaudi se.

Nestor. Græcus senex sapientissimus.

Peliden. Achillem, Pelei filium, & Theridis.

Atridem. Agamemnonem, filium Atræi.

Hunc. Agamemnonem.

Amor. Briseidis captivæ, quam quia eripuerat Achillis, magna est inter ambos orta dissensio; Achilles à bello abstinuit; multæ clades illatæ Græcis, &c.

Communiter. Ex equo, pariter. **Utrumque.** Achillem, & Agamemnonem.

Delirant. Peccant, agunt perperam, Scj

Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & irâ
 Iliacos intra muros peccatur, & extra.

Rursus quid virtus, & quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem:

Qui domitor Troja, multorum providus, urbes,
 Et mores hominum inspexit, latumque per aquor,
 Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immerfabilis undis.
 Sirenum voces, & Circes pocula nôsti:

Que si cum sociis stultus, cupidusque bibisset,
 Sub domina meretricæ fuisset turpis, & excors:
 Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
 Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique,

Iliacos. Trojanos. Troja dicta est Ilium, ab Ilo, Rege Trojanorum, Trois filio.

Ulysses. Fuit Ithacæ insulæ Rex, sagacitate, ac prudentiâ insignis, qui momentum ingens ad capiendam Trojam attulit.

Reditum. E Phrygia in Ithacam insulam suam. Vide Odysseam.

Immerfabilis. Inviçtus, in superabilis adversis rebus.

Sirenum. Sat. 3. lib. 2. Voce blanda, & insidioso cantu prætereuntes deliniebant, & in scopulos pertrahebant. Id periculum, ut vitaret Ulysses, obstruxit aures suorum sociorum cerâ, ne Sirenum voces audirent: ipse verò se ad malum navis alligari iussit,

Circes. Erat Circe famosa venefica, quæ certis potionibus homines in belluas vertere dicebatur. Ejus insidias, & pocula sapiens Ulysses respuit; cum ad ejus insulam, in ora maritima Italiæ sitam, delatus fuisset tempestate; non item ejus socii, qui ab ea in porcos mutati fuere. Per Circeam, & Sirenes Homerus fœdas voluptates adumbravit.

Excors. Amens, sine corde. **Numerus.** Turba inutilis, solo numero, & nomine cœfendi, non virtute, aut re aliqua bene gesta.

Nati, &c. Qui idcirco vivere videmur tantum, ut edamus, & bibamus.

Sponsi, &c. Proci. Erat Penelope, uxor Ulyssis castissimæ

Hh mas

In cute curanda plus a quo operata juventus,
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
 Ad strepitum cithara cessatum ducere curam.
 Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones:
 Ut te ipsum servas, non expergiseris? at qui
 Si noles sanus, curres hydropicus, & ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non
 Intendes animum studiis, & rebus honestis;
 Invidia, vel amore vigil torquere. Nam cur
 Quæ ladunt oculos, festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti, qui cœpit, habet: sapere aude:
 Incipes vivendi qui recte prorogat horam,
 Rusticus expectat dum desinat annis; at ille
 Labitur, & lubetur in omne volubilis ævum.
 Quaritur argentum, puerisque beata creandis
 Uxor, & inculca pacantur vomere sylvæ.

ma: cum, bello Trojano confecto, domum Ulysses non rediret, non levis erat suspicio, eum naufragio perisse. Quare multi ex Ithacæ proceribus Penelopen sibi uxorem expectabant; & Ulyssis bona hoc nomine turpiter dilapidabant.

Aleinoique, &c. Sumus juvenus Aleinoi, id est, similes populo Aleinoi: qui Rex erat Phæacum, in insula Corcyra uni gulæ, & otio deditus, perinde ac cæteri Phæaces.

Operata. Occupata, dans operam.

In Medios, &c. Ad meridiem usque.

Cessatum, &c. Dormitum.

Curas sopire, & velut in lectulo componere ad citharam, cantu lyræ.

Curres. Ad medicum.

Est animus. Macerat, exedit.

Sapere aude. Aude, accinge te ad capeſſendam vitæ sapientis viam.

Prorogat. Differt.

Rusticus, &c. Instar rustici facit, qui cum ad fluminis ripam objectâ eunti constitisset, expectabat dum annis totus effluxisset; ita qui procrastinat in dies studium sapientiæ, novos quotidie obices inveniet.

Beata. Fecunda.

Pacantur. Excoluntur, arantur, mansuescunt: terra enim si-

Mucius, indignum, quod sit pejoribus ortus,
 Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi?
 Quidquid sub terra est, in aprium proferet atas;
 Desodiet, condetque nitentia: cum bene notum
 Porticus Agrippa, & via te conspexerit Appi,
 Ire tamen restat, Numa quod devenit, & Ancus.
 Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
 Quære fugam morbi: vis recte vivere? quis non?
 Si virtus hoc una potest dare, fortis omis
 Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, &

Indignum. Quod indignum sanè esset. Græca locutio, qua neutra quædam participia ponuntur in recto casu pro ablativis absolutis.

Pejoribus. Ignobilioribus.

Mirabilis. Invidèdus. Huncine, ut mireris, ac suspicias potius quam ille te? Fac ut videat tibi potius Mucius, ut ditiori, quam tu illi, ut pauperiori.

Quidquid, &c. Quæ latent, in lucem proferentur, quæ eminent, erunt obscura. Novum argumentum, quo cupiditates frændas docet, à rerum humanarum brevitate, & mutabilitate petitum.

Agrippa. Agrippa in primis Augusto gratiosus, Jovi, & Diis omnibus insigni templi posuit, quod Pantheon appellavit: ante illud ingentem porticum, & arcem extruxit, ubi Ci-

ves honestissimi spectabantur. *Via Appi.* Appia via, litata lapide, Româ Brundisium usque per Appium cœcum, & munita fuit.

Quod, &c. Ad tumulum, ad inferos.

Numa, Ancus. Reges Romani.

Si latus, &c. Cum ægrotas, quæris morbo remedium: laboras malis cupiditatibus, miser es: quære virtutem, quæ una te beatum faciet.

Quis non. Subaudi, hoc vult.

Hoc age. Stude virtuti: in hoc totus esto; operi manum admove.

Verba putas. An verò putas virtutem esse in verbis positâ? satis esse ad virtutem, si quis de illa rectè, & sanè loquatur? hoc si putas, omitte sanè virtutis studium, & in opes quærendas incumbe, cave, &c.

Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
 Ne Cibyrica, ne Bithyna negotia perdas.
 Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro
 Tertia succedant, & qua pars quadret aceruum.
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos
 Et genus, & formam regina pecunia donat:
 Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
 Mancipiis locuples, eget aris Cappadocum Rex:
 Ne fueris hic tu: chlamydes Lucullus, ut aiunt,
 Si posset centum scena præbere, rogatus,

Qui possum tot? ait: tamen, & quarum, & quot habeo,

Lucum ligna. Virtus nō sunt
 verba, sicut lucum, id est, syl-
 vam Diis consecratam solæ
 arbores non faciunt, sed ad-
 dita Religio loco, &c. Est e-
 nim lucus, sylva sacra.

Occupet. Prior ad portum
 appellat.

Cibyrica. Cibyra est urbs
 Phrygiæ, viginti, & amplius
 civitatum conventu, nundinis-
 que celebris. Bithinia est pars
 Asiæ minoris.

Mille talenta. Vide Sat. 7.
 lib. 11.

Rotundentur. Coacerventur.
 Rotunditas perfectionē signifi-
 cat, & cumulum: quia figura
 rotunda est omnium perfectis-
 sima.

Et qua pars, &c. Et altera
 quarta pars: unum adhuc mil-
 le, ut fiant quatuor millia.

Suadela. Eloquentiæ præses
 Dea.

Venus. Pulchritudo.

Mancipiis, &c. Non una re
 tantum esto dives, ut mancipiis
 abundat Rex Cappadocum in-
 digens pecuniæ. Sed omnibus
 rebus fac, ut locuples sis, ære,
 mancipiis, &c. Imitare Lucul-
 lum, cujus domus tot rebus af-
 fluebat, ut earum ipse numerū
 ignoraret. Cappadocia minoris
 Asiæ regio: unde multa manci-
 pia Romam deportari solita.
 Lucullus vixit ævo Ciceronis, à
 quo laudatur pluribus in Orat.
 pro leg. Manil.

Scena. Commodare ad exhi-
 bendam aliquam in scena com-
 œdiam. Scena vox Græca est:
 significat umbraculum, tento-
 rium, quia olim theatrorū or-
 namenta erant mera, è sylva-
 rum frondibus, umbracula.

Qui, &c. Quomodo possum
 tot chlamydes præbere? tot
 habere me non puto.

Mit.

Mittam; post paulo scribit sibi millia quinque
 Esse domi chlamydum, partem, vel tolleret omnes.
 Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,
 Et dominum fallunt, & profunt furibus. Ergo
 Si res sola potest facere, & servare beatum,
 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 Si fortunatum species, & gratia præstat,
 Mercemur servum, qui dicet nomina, larum
 Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
 Porrigere: hic multum in Fabia valet, ille Velina,
 Cuilibet hic fasces dabit, eripietque curule

Trans pondera. Trans rhe-
 das, supra plaustra oneribus, &
 faxis onusta.

Tolleret. Acciperet is, qui
 comœdiam edebat.

Fallunt. Latent, ignorantur.

Res. Pecunia.

Hoc postremus, &c. In hoc
 labore colligendum opum
 primus esto.

Species. Forma, dignitates.

Nomina. Solebant Romani
 ad captandam populi gratiam,
 & suffragia, obvium quemque
 suo nomine comiter appellare:
 in eam rem mercabantur ser-
 vos, qui omnium ferè tenerent
 nomina, & ea cum opus esset
 suggererent dominis: illi servi,
 Nomenclatores dicebantur.

Fodiat latus. Admoneat ta-
 cto leviter latere sinistro, quod
 tegebat Nomenclator. Servi
 enim, & comites à læva parte
 ibant, utpote minus honora-
 ta: fodere latus est Latina locu-
 tio, pro monere, incusso ejus,
 qui monetur, lateri levijset, ut
 sit, cubito.

Porrigere. Ut solent, qui sa-
 lutant, blandiuntur.

Hic, &c. Verba sunt Nome-
 clatoris dominum admonētis,
 ut aliquem saluter, quia multū
 auctoritatis habet in tribu Fa-
 bia, aut Velina.

Fabia. Populus Romanus in
 tribus, seu partibus 35. divisus
 fuit. Earum una dicta est Fa-
 bia à Fabiis, nobili familia: alia
 Velina, à lacu Velino, seu Ve-
 lia urbe Italia.

Fasces. Consulatum, aut præ-
 turam. Consulibus licet præ-
 ferebat fasces 12. Prætoribus,
 6. fascis porro iste erat virga-
 rū fasciculus, mediæ, & extan-
 tem cuspide, securim obvolvēs:
 virgis leviora facinora punie-
 bantur, securi graviora.

Ebur curule. Magistratus
 li mag

li

mag

Cui volet importunus ebur: frater, pater, addes,
Ut cuique est atas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui canat, bene vivit: lucet; eamus,
Quò ducit gula: piscemur, venemur: ut olim
 Gargilius, qui manè plagas, venabula, servos,
 Differtum transire forum, populumque jubebat,
 Unus, ut è multis populo spectante referret
 Emptum mulus aprum: crudi, tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, oblii: Carite cerà
 Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi,

maiores. Illis enim jus erat
 fellam gestandi eburneam in
 suo curru, in eaque confiden-
 di cum senatus habebatur.

Importunus. Homo acer,
 actuosus, pertinax, qui non
 antè conquiescet, quam can-
 didatum sibi invisum honore
 sperato dejecerit.

Facetus. Comiter, lepidè.

Adopta. Vocando filium,
 fratrem; qui alienus fortè,
 ignotusque sit.

Lucet. Dies est: eamus sum-
 mo mane.

Gargilius. Ostentator nescio
 quis, & nepos.

Plagas. Sunt retia densiora:
 venabula, tela venatoria, ha-
 stilia.

Differtum. Plenum homini-
 bus.

E multis emptum. Non ve-
 nando captum: vel unus mu-
 lus è multis vacuis.

Crudi. Non dū digesto cibo,

Lavemur. In balneis.

Deceat. Honestum sit.

Carite cerà digni. Digni, qui
 notemur ignominia, ut illi
 qui Caritum in tabulas refe-
 runtur. Care, sive Catere, o-
 lim Agylla, urbs Etruriæ fuit,
 cuius incolæ ob Vestales vir-
 gines in bello Gallico beni-
 gnè receptas, jus Romanæ ci-
 vilitatis erant adepti: sed cum
 à Romanis postea defecissent;
 eà multati fuere pœnâ, ut sus-
 fragii ferendi jure privarètur.
 Hinc factum est postea, ut Car-
 ritum cera pro nota ignomi-
 niæ usurpata fuerit; & qui tri-
 bu movebantur, qui privaban-
 tur jure suffragii, &c. in Car-
 ritum tabulas referri diceren-
 tur. Porrò cera, in hoc pro-
 verbio significat tabellam li-
 gneam cerâ obductam, in qua
 scribebantur illi qui privabân-
 tur, v. g. suffragio, &c.

Remigium. Sumus remigii,

id

Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censeat, sine amore focique
 Nil est jucundum; vivas in amore, fociisque.
Vive, vale: si quid novissi rectius istis,
 Candidus imperti; si non, his utere mecum.

id est, similes sumus remigi-
 bus Vlyssis, & fociis, qui sce-
 dam, & vitiam voluptatem
 pratulerunt patriæ: & apud
 Circen manere ejus blanditiis
 capti, & præstigiis, quâ domû
 repetere maluerunt.

Ulyssæi. A recto casu Vly-
 seus. Vide sup. Ep. 2. & Sat. 5.
 lib. 2.

Mimnermus. Poëta Græcus
 sexcentis admodum annis an-
 te Horatium scripserat, sectâ,
 & moribus Epicureus.

Imperti. Participem me fac;
 communica.

Si non. Si nihil habes me;
 lius.

His. Sapientiæ præceptis.

EPISTOLA VII.

Excusat se Meccenati, quòd ab Vrbe tamdiu
 absit: ejus in se beneficia, & liberalitatem
 commendat.

*Q*uinq; dies tibi pollicitus, me rure futurum;
 Sextilem totum mendax desideror: at qui
 Si me vivere vis sanum, reddeque valentem
 Quam mihi das agro, dabis egrotare timentis
 Mecenas veniam: dum ficus prima, calorque

Rure. In mea villa.

Sextilem. Absum per totum
 mensem Augustum: dictus est
 sextilis: quia sextus erat à mè-
 se Martio, à quo annum Ro-
 mani ducebant: postea in Au-
 gusti honorem, Augustus est
 appellatus,

Quam, &c. Verùm dabis
 mihi hanc veniam, & faculta-
 tem rusticandi nunc, cum æ-
 grotare timeo, quam concedis,
 cum æger sum.

Prima ficus. Astatis calor
 ingravescentis, quo ficus pri-
 mum maturefcunt,

Designatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet,
Offusio saque sedulitas, & opella forensis
Adducit febres, & testamenta resignat.

Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcat,
Contractusque leget, te dulcis amice revifet
Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.

Non, quo more pyris vescei Calaber jubet hospes,

Designatorem, &c. Dum calor, & cœli gravitas multos è medio tollit, quorum funera per designatores, & eorū minitros curantur. Est autem designator, is qui funebrem pompam designat, id est, ordinat, componit.

Lictoribus. Vespillonibus, pollinctoribus, præficis, quos omnes faceret vocat lictores designatoris, tanquam alicujus publici magistratus.

Pallet. Metuit, de illorum valetudine trepidat.

Sedulitas. Diligentia in præstandis amicitie officiis, v. g. in amicis visendis, procurandis eorum negotiis, opera in foro navanda, &c.

Resignat. Aperit: quod sit morte obita.

Quod si, &c. Imò, ubi hyems advenerit, nondum tamen redibo Romam, sed in aliquam civitatem maritimam, ubi erit aer temperatior, & benignior,

me recipiam, ego vates tibi deditus hic labori parcius incumbens, fugiam ea quæ valetudinem debilitare possunt, ut qui navigant, & procellam timeant, contractis velis legunt lictus. Nonnulli sic explicant illas voces, contractus leget, multa veste estra frigoris vim cooperitus, & collectus in sese, lectioni tantum operam dabit.

Cum Zephyris. Vere primo.

Non quo, &c. Si ego hunc in modum consulam valetudini, spero me id facturum te permittente, ac volente: nihil enim meæ libertati detractū, opinor voluisti, quamvis maxime me beneficiis ornaveris, neque ita fueris in me liberalis, ut hospes aliquis rusticus, in Calabria (extremæ pars Italiæ est ad meridiem) liberalis esse solet in hospite suum, cui fructus, & pyra offert. Sume, inquit, amabo te, hæc pyra, his vescere. Jam sumpsi,

ref-

Tu me fecisti locupletem: vescere sodes:
Jam satis est: at tu quantum vis tolle: benigne:
Non inuisa feres pueris munuscula parvis:
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus:
Ut libet, hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus, & stultus donat, quæ spernit, & odit.
Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus, & sapiens dignis ait esse paratum,

respondet alter, satis est: urget hospes, tolle, abde in peram quot volueris. Bene est, amote de ista benignitate, & liberalitate tua: nihil est opus. Si tibi opus non est, reponit Calaber, at pueris tuis illa dabis: tam gratum est donum, quod offers, quam si pyris onuitus abirem. Facies quod libebit: sed ea pyra si non sumis, porcis dabuntur. Sic prodigi, & infani donant ea, quæ spernunt. Hæc inconsulta liberalitas, ut seges male sata, id est, ut ager mala semente constitus, ingratos plurimos hæcenus effecit, ac in posterum efficiet: stulta enim, & inconsulta liberalitas gratiæ non meretur.

Vir bonus. Viri probi, ac sapientes aliter se gerunt: a justis illi paratum esse dignis, id est, se liberales fore tantum in eos qui sua sint liberalitate digni, nec temere omnia profundunt in quoslibet, magnum inter munera discrimen ponunt, nõ-

runt quid minuta, & vilia distent a magnis, ut a lupinis gratialis es, ò Mecœnas, talem te erga me præstitisti: ego quoque adnata, ut præstem me dignum laude promerentis, id est, ut videar tua munera esse promeritis, ut digno data esse, & merenti videantur. At non id mihi tamen imponam oneris, ut semper tecum Romæ sim, à te nunquam discedam: non est enim eadem ætas mihi, & valetudo, quæ olim erat: quòd si nolis, me à te recedere, nisi reddam tibi omnia, quibus me ditasti, more, ac modo Æsopice vulpecula, ego verò paratus sum tibi omnia restituere, neque illa otio, & libertati antepono: adde quòd comæ amplitudinem, & lucem aulæ, tenuitati meæ, ac obscuritati parum convenire intelligam. Hæc sententiæ partium totius Epistolæ, hic illarum inter se nexus est.

Esse paratum. Impersonale

li 3

ver-

Nec tamen ignorat, quid distent ara lupinis;
 Dignum præstabo me etiam pro laude merentis;
 Quod si me noles usquam discedere, reddes
 Fortè latus, nigros angusta fronte capillos,
 Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum.
 Fortè per angustiam tenuis vulpecula rimam
 Repserat in cumeram frumenti, pastaque rursus
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra:
 Cui mustela procul: si vis, ait, effugere istinc,
 Macra carum reperes arctum, quem macra subisti;
 Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;
 Nec somnum plebis laudo satur altitium, nec

verbum est. Si quid est apud se, id paratum, & promptum esse dignis ait: illis à se ultro datum iri profiteretur.

Ara lupinis. Lupinus est genus leguminis, cujus folia nummis aureis similia sunt, & quibus actores comici utebantur in Scena pro vera pecunia, & ære, seu auro.

Pro laude, &c. Est Imestis, seu divisio vocis unius in duas: *laude promerentis.* Faciam, ut à te lauder tamquam tua beneficia promerens.

Reddes. Reddere mihi debes annos juveniles.

Ridere, &c. Risus, & jocos decentes: arati convenientes. Infinitivus *ridere:* sumitur Græco more pro substantivo, risus.

Cumeram. Vas Vimineum.

Pasta. Frumento saturata.

Foras. E vase exire.

Frustra. Quia os cumeræ angustum erat, ipsa satura, & distenta.

Mustela. Animal muri simile, oblongum, colore livido.

Carum. Locum angustum, cavernulam tuam, unde in cumeram proiepsisti.

Hac ego, &c. Si ego ad istum modum, instar istius vulpeculæ cogar reddere dona, quibus à te velut expletus sum, restitua omnia.

Compellor. Malim, compellor, id est, admoneor; si hæc similitudo, & fabula confertur in me, malo pauper, & liber esse, quàm dives, & servus. De hac voce, *resigno,* vide Oden penultimam, libri 3.

Nec somnum, &c. Nec laudo beatam hominum infimorum tranquillitatem, & securitatem,

Otia divitiis Arabum liberrima muto.
 Sæpe verecundum laudasti: Rexque, Paterque
 Audisti coram, nec verbo parcius absens:
 Inspice, si possum donata reponere latus.
 Haud malè Telemachus proles patientis Ulyssæi.
 Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
 Porrectus spatiis, nec multa prodigus herba:
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent. Mihi jam non regia Roma;
 Sed vacuum Tibur placet, aut imbellè Tarentum.
 Strenuus, & fortis, causisque Philippus agendis

tatem, postquam dives, ac plenus sum; sed verè, atque ex animo; idem putaturus, si pauper essem.

Altitium. Altitia sunt ea, quæ domi saginantur, & diligentius aluntur, pisces, aves, fera.

Arabum. Arabes ditissimi credebantur ob latrocinia, & longam pacem.

Verecundum. Modestum in petendo, paucis contentum.

Audisti. A me appellatus es Rex; propter liberalitatè, & munificentiam: Pater, propter benevolentiam.

Coram. Præsens.

Nec verbo, &c. Non parcius de te verba feci absens, non alium te absentem appellavi, quàm præsentem.

Telemachus. Filius fuit Ulyssæi: adierat Menelaum resei-

turus quid patre suo factum esset, qui domum longo, post expugnatam Trojâ, tempore, non redibat: ei Menelaus præter cætera munera, equos dono dabit: recusavit Telemachus cum diceret, Ithacæ equis alendis non esse idoneam. Sic Horatius beneficiis, & liberalitate Mecænatibus carere potest, pro sua tenuitate; at libertate carere non vult, nec potest.

Ithacæ. Sat. 5. lib. 2.

Atride. Menelæi filii Atreidis Tibur. Sat. 1. Od. 16. lib. 2. Od. 4.

Tarentum. Urbs Italiæ, otiosa, & deliciis affluens, in sinu cognomini, è regione Brundusii.

Philippus. Orator nobilis, Crasso, & Antonio eloquentiâ proximus, consularis, & censorius, de quo Cic. lib. 2. off. & Quintil.

Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque foro nimium distare Carinas,
 Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,
 Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra
 Cultello proprios purgantem leniter unguis.
 Demetri (puer hic non laevè jussa Philippi
 Accipiebat) abi, quare, & refer, unde domo, quis,
 Cujus fortuna, quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,
 Praconem, tenui censu, sine crimine notum,
 Et properare loco, & cessare, & quare, & uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus, & Lare certo,
 Et ludis, & post decisa negotia, campo.

Ab officiis. Forensibus nimium.

Octavam. Secundam post meridiem. Diem enim in 12. horas semper dividebant, & sexta in meridiem semper incidebat.

Carinas. Carinæ vicus Romæ quidam erat, sic dictus à navium carinis, id est, fundo, & infima parte, quia singulæ domus ad carinarum similitudinem erant ædificatæ.

Adrasum. Leviter tonsum. Umbra. Pergula, officina. Vacuam vocat, vel quia solus ibi Menas erat, vel, quia solèr huc hominis vacui, & otiosi convenire.

Puer. Servus.

Non laevè. Non ineptè, sed dulo.

Unde domo. Quanam è domo, & familia sit.

Cujus fortuna. Pauper, an dives.

Patrono. Patroni dicebantur viri nobiles quorum in clientelam, & fidem se conferebant tenuiores cives.

Praconem. Epod. Od. 4. Sat. 6. lib. 1.

Censu. Opibus, re familiari.

Properare loco. Movere se huc, & illuc: ultro citroque commeare.

Cessare. Requiescere feriari.

Quare, &c. Rem, nummos, & illis uti.

Lare. Domo. Non vagum, & erronem, sed civem esse.

Decisa. Confecta.

Campo. Nempe Martio, in quo spatiabatur, & exercebatur.

Sci-

Scitari libet ex ipso quodcumque refers, dic,
 Ad canam veniat. Non sanè credere Mena,
 Mirari secum tacitus: quid multa? benignè
 Respondet. Negat ille mihi? negat improbus, & te
 Negligit, aut horret. Vultejum manè Philippus
 Vilia vendentem tunicato scrutata popello
 Occupat, & salvere jubet prior: ille Philippo
 Excusare laborem, & mercenaria vincla,
 Quod non manè domum venisset, denique quòd non
 Providisset eum: sic ignovisse putato
 Me tibi, si canas hodie mecum: ut libet. Ergo
 Post nonam venies: nunc i, rem sirenus auge.
 Ut ventum ad cœnam est, dicenda, tacenda locutus
 Tandem dormitum dimittitur: hic ubi sæpè
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Manè cliens, etiam certus conviva, jubetur

Credere. Subaudi poterat, nempe se ad cœnam vocatum.

Benignè, &c. Habeo gratiã, excusatum habe me, quæso, responder ille. Hac voce, ut & ista, Restè, urebantur, cum denegare quid honestè vellent, ac deprecari.

Mihi. Inquit Philippus.

Negat improbus. Verba Demetrii.

Horret. Reformidat, rustico pudore.

Tunicato. Infima plebs notatur: hæc ferè tunicata incedebat: sine toga enim, quæ instar pallii nostri erat, imponebaturque tunicæ, honestiorem aliquem in publicum prodire, probrosum erat.

Scruta. Viles merces, detrita ferramenta, frivola.

Occupat. Anevertit, prævenit.

Vincla. Occupationes. Providisset. Prior solutasset. Ut libet. Respondet Mena: adero si quidem tibi libet.

Nonam. Tertiam à meridie. Dicenda, &c. Quidquid in buccam venerat, fanda, & nefanda.

Dimittitur. Domum suam, ut crapulam edormiret.

Hic. Jam verò. Ad hamum. Ad cœnam, qua ut piscis hamo, ducebatur, & inescabatur.

Cliens. Salutator, ut clientes solent.

Ma-

Rure suburbano iudicis comes ire Latinis.
 Impositus mannis, arvum, celumque Sabinum
 Non cessat laudare: videt, ridetque Philippus:
 Et, sibi dum requiem, dum risus undique quarit;
 Dum septem donat sestertia, mutua septem
 Promittit; per suadet uti mercetur agellum:
 Mercatur: ne te longis ambagibus, ultra
 Quam satis est, morer, ex nitido fit rusticus, atque
 Sulcos, & vinea crepat mera, preparat ulmos,
 Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
 Verum ubi oves furto, morbo periére capella,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando;
 Offensus damnis, media de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ades.
 Quem simul aspexit scabrum, inconsumque Philippus
 Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
 Esse mihi: pol, me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.

Certus. Quotidianus, assiduus.

Rura. Villam Philippi.

Indicis Latinis. Subaudi feriis. Erant autem feriæ Latine, festa quædam toti Latio communia, & Jovi Latiali dicata, qui in Albano monte colebatur: indicebantur autem à Romano Consule quotannis, hoc est, denunciabantur, & impediebantur.

Mannis. Equis pusillis.

Celum. Aërem, temperiem cæli.

Septem Sestertia. Nummos Francicos seu libras 700. scutatos Roman. 175.

Mutua. Se mutuo daturum; ab ipso reddenda Vulteo postea.

Nitido. Urbano, adrafo, tonso, qualis antea erat.

Crepat. Loquitur, laudat;

Mera. Sola.

Studiis. Agriculturæ.

Senescit. Contabescit, cruciatur.

Mentita. Delusit, minus attulit, quam sperabat.

Simul. Postquam.

Scabrum. Impexum, horridum.

Attentus. Ad rem: avarus, lucri cupidus.

Pol. Per Pollucem.

Quod

Quod te per Genium, dextramque, Deosque Penates
 Obsecro, & obsecror, vita me redde priori.

Qui simul aspexit, quantum dimissa peritis
 Præsent: mature redeat, repetatque relicta.

Metiri se quemque suo modulo, ac pede, verum est.

Quod te. Quapropter te: ob quod te, &c.

Genium. Erat Genius Deus quidam singulorum hominum cultus, &c.

Qui. Philippus, ubi yidit, &c.

Dimissa. Urbana vita, mercenaria negotia.

Peritis. Vita Rusticâ.

Præsent. Quanto potior ef-

set conditio præconis, quam laboriosa agricolæ vita, volo, inquit, repetat primum vitæ genus, cui est aptior.

Verum. Equum est, decet. Porro similem se illi Menæ libenter fore innuit Horatius, seque ait malle priori vitæ, libertati, & egetati restitui, quam libertatis jacturam facere.

EPISTOLA VIII.

Scribit se minus animo, quam corpore, valere; monet amicum, ut secundam fortunam modestè ferat.

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinovano
 Musa rogata refer, comiti, scribaque Neronis.

Si quæret, quid agam; dic multa, & pulchra minantem;

Celso, &c. Ordo est. O Musa à me rogata, ut Celsum convenias, refer illi, & jube illū, gaudere, ac bene rem gerere. Verbis istis utebantur maxime Græci, epistolarum initio.

Comiti. Comites appellabatur, qui magistratus, aut viros

principes honoris causâ, vel necessitatis ergo, sectabantur in provincias, è quibus eorum aula quædam, & familia constabat.

Minantem. Promittentem; animo designantem.